

14
Pfeiffer

ORATIO

AD SALMANTICENSEM ACADEMIAM

HABITA

XV. KALEND. NOVEMBRIS

A

Raymundo Nieto, Doctore

Theologo.

SALMANTICAE:

APUD JOANN. VALLEGERA, TYP. UNIVERS.

ANN. DÑI. MDCCCXXXVIII.

Vosque praestantissime Doctores

Doctissimi

ORATIO

in

AB SALMANTICENSIS ACADEMIAM

habita

XV. KALEND. NOVEMBRIS

1788

Joan. Valerius

Philosopho

in

—

—

SALMANTICAE

APUD JOAN. VALERIUM, TYPI UNIVERS.

ANNO DNI MDCCCLXXXIII.

(V)

MICHAELI MARCOS,

UNIVERSITATIS RECTORI,

MAGISTRO ET INSTITUTORI SIBI

CARISSIMO

HOC PROPE SUUM MUNUS

GRATO AC BENEVOLENTI ANIMO

D.

RAYMUNDUS NIETO.

MICHAELI MARCOS

UNIVERSITATIS RECTORI

MAGISTRO ET INSTITUTORI SIBI

CARISSIMO

NOBIS PROPE SUUM MUNUS

GRATO AC BENEVOLENTI ANIMO

D.

RAYMUNDUS NIETO

Inter multa, et praeclara praecep-
 ta, quibus ille Socraticae doctrinae,
 et virtutis egregius aemulator Iso-
 crates Hyponici amici sui filium ad
 virtutem informare conatur, illud
 mihi praecipua quadam considera-
 tione dignum semper est visum, Cla-
 rissimi Scientiarum Antistites, coe-
 terique A. O., quo statuit honestum
 hominem haud decere loqui, nisi

(VI)

cum et rerum dicendarum probe sit conscius, et ad dicendum non qualibet causa, sed gravi, ac necessaria permoveatur. Hocce sapientiae effectum, cuius sprete peracerbas poenas tam multi saepe dederunt, ipse mecum reputans à dicendi munere vehementer deterrebar. Verum cum is (*) rogaret, cui ob eximiam in nos, et perpetuam benevolentiam quidquam negare durum admodum videretur, ipsius studio ac desiderio

---

(*) Universitatis Rector, sub cuius disciplina in Seminario Sti. Caroli à pueris profecimus.

(VII)

paene libenter obsecuti sumus. Opus itaque adgredior, in quod, licet toto pectore incumbam, prudentia tamen mea desiderabitur; praesertim in eodum dicendi genere, in quo vix experiendi gratia sim hucusque versatus. Tum ea sunt tempora, quae parum litteris favent, ab earumque cultu iuvenes, cum aliis de causis arcentur, tum praecipue impii, ac nefarii belli rumore, qui vel solus studiosissimi cuiusque posset solertem diligentiam sopire.

Frigent enim passim sine aemulatione studia, et cuiusque laborio-

(VIII)

sissimi etiam industria, ac diligentia quemadmodum hebetatur solitudine, ita auditorum frequentia, ac celebritate acuitur, ac veluti facibus admotis animus verae gloriae cupidus incenditur, atque inflammatur. Quae humani ingenii vis, ac indoles praestantissima cum ad probos quosque, et honestissimos non excitandos modo, sed invicem devinciendos, et eximia caritate inter se colligandos plurimum valeat, hanc mihi profecto veniam facile dabit, ut de verae laudis amore tamquam de quodam litterarum numine, ita dicam, ut si-

(IX)

mul rationem illius assequendae indicem tutissimam. Honorum, et dignitatum ambitiosa cupiditas homines interdum miscet, ac perturbat; propterea quod rebus hisce potitur nemo, ni ab iisdem reliqui omnes arceantur. Hinc candidatorum odia peracerba, inimicitiae, molestae et numquam finiendae lites. Verae tamen laudis amor, gloriaeque non fucatae desiderium, ni foedissima nummi spe deturpetur, bella fortasse ciet; sed absque litteratorum odio, et similtate ipsa pace dulciora. Neque enim doctrinae splen-

(X)

dor is est, qui obscuritatem, qua saepe obruitur, desideret: mentibus tantum bene informatis praefulget, eademque ipso suavissime afficiuntur, ac delectantur. Plurimos sane ex omni hominum memoria clarissimos possem numerare viros doctrina excultos, qui eadem, qua ipsi pollebant facultate excellentes, honoribus divinis tantum non sunt prosequuti. Et quamquam facilius id cuique post fata evenire solet, ut admirantes amatores sui inveniat, non semper tamen vivis haec gratia defuit. Quanta fuisset Demosthenis in dicendo vis,

(XI)

Rhodii non tam eius perlegenda pro
Ctesiphonte oratione, quam clarissimi
oratoris Aeschinis ob illam ipsam
exulantis verissimo praeconio cogno-
verunt. Hortensii obitum deflet etiam
Cicero, quod non, ut plerique puta-
bant, adversarium, aut obtrectato-
rem laudum suarum, sed socium po-
tius, et consortem gloriosi laboris
amisserat. Tali nos animo, in omnes
optimis artibus perficiendis studen-
tes, affectos esse decet. Vecors sit oportet,
qui lumen accendenti subiras-
citur, quo ipse uti potest.

Quo vero in statu adhuc scientiae

*

esse progressus

(XII)

forent, nisi communicatis amice consiliis ad exquirendam ingenii vim, et indolem homines solertissimi totis viribus incubuissent, qui eodem impetu ea, quae de rerum natura vagè, et indefinite disputata fuerant retractantes, leges quibus corpora, siue inanima siue animata sua sponte obediunt, multas accurate, et ex ordine descriperunt? Fatendum sane est, non in Physicis solum scientiis, sed in his etiam, quae vel à ratione nomen accipiunt, vel propius ad hominum vitam, et societatem spectant haud poenitendos à parentum aetate factos esse progressus.

*

(XIII)

Quanta autem industria, quamque indeffesso clarissimorum virorum labore ingens haec non verborum, sed rerum, et cognitionum utilium vis, et copia comparata fuerit, non meum est apud vos modo commemorare. Illud potius à vobis quaeram: quae tanta res illorum animis, et mentibus obversaretur, quae sic eos alliciebat, ut cupiditatibus amandatis, rei que familiaris augendae curamissa, à publicis quoque negotiis abstinerint, vel quidquid ab his, et necessariis officiis supererat temporis ad sui contemplationem, et ad in-

(XIV)

tuendos levissimos cogitationis motus,
et subtiliores quasi nutus assidue con-
tulerint?

Ego vero sic existimo nullius
animum tantam potuisse ferre conten-
tionem, nisi iam tum in discutienda
natura, et disquirenda veritate qua-
dam recrearetur dulcedine ex carita-
te, et amore hominum meritis lau-
dibus suum studium, ac solitudi-
nem extollentium. At plerique arbo-
res serebant, fructus et umbram se-
ris duntaxat nepotibus daturas. Ho-
mines erant, humanumque nihil à se
alienum putabant, posteritatisque sa-

(XV)

luti, et felicitati consulentes eiusdem
incorrupto iudicio quodammodo frue-
bantur. Qua in re priscos illos Grae-
cos scientiarum parentes, invento-
resque artium, auctores sunt sequuti,
quibus omnia prae una integra, so-
lidaque laude sordebant.

Nec aliò tum temporis respicere
poterant, quo alacriores ad optima
studia redderentur, vivida, atque in-
tegra permanente ingenii vi ad veri-
tatem qualibet in causa perspicien-
dam. Nam coeteri affectus eiusmodi
sunt, ut mentem non ducant, sed fe-
rant, alienosque, et adscititios rebus

(XVI)

affingant colores, qui numquam veram, ac germanam earum faciem intueri sinam. Una est gloria, quae cum in optimorum maxime consentiente iudicio multitudinis voce comprobato inпитatur, omnium commodis serviat necesse est, eundemque sibi finem, quem virtus proponat. Stoicis ipsis, qui bellum omnibus animi humani affectibus indicendum esse censebant, gloria penitus non fuit invisā, quam fortasse unam sub virtutis, et honestatis specie amplexabantur. Hinc ferē soli, iudice Tullio, eximia vitae agenda praecipit praescripserunt.

((XVII))

Nobis vero, quibus haec de coelo à Christo servatore deducta sunt, alius bonorum finis est constituendus; nec tamen prorsus amor gloriae ex animo excludendus, ac relegandus. Nominis claritas, et de virtute cuiusquam, et meritis praeclara hominum iudicia summam eidem conciliant auctoritatem, idoneumque reddunt sapientiae magistrum. Non itaque à pietate semper aberrat laudis amor, tot litterarum, bonarumque artium parens, quibus humana vitalitur, regitur, perpolitur. Atque hoc si quis alius flagrabat

(XVIII)

olim, Sanctius ille noster, dum ut barbariei notam à te, mater Academia, depelleret, verae latinitatis normam philosophando tradidit. Atque utinam ut ille voti compos factus apud omnes claret, ita nos, quorum maxime intererat, eius' parentes monitis, tantum fructus inde percepissemus, quantum ille augurabatur, quantumque novimus exteros decerpisse. Norat Sanctius se Academiae munus offerre, quo nemo aliud, aut maius, aut necessarium magis adhuc obtulerat: Grammaticam nempe, quae, dum ratione, et consi-

(XIX)

lio, quod ille egit, traditur, vere audit omnium disciplinarum fundamentum. Solertiam Sanctii in perquirendis latinae linguae causis imitati exteri, dum Grammaticam, ut aiunt, generalem quaerunt, notionum omnium originem, materiem, ac effectionem, quae una erat veritatis asserendae via, diligenter sunt perscrutati. Multum sane, qui humani ingenii vim, indolem, progressus, erroresque ipsos nostris temporibus tam dilucide explicarunt, multum, inquam, debent accuratioribus Grammaticis. Cum vero philosophando eius

(XX)

artis fundamenta iecisse nemo Sanctio deneget ; cur non fateamur viam ab eodem commonstratam , quae ad secretissimum duceret rationis domicilium, ubi sedato animo diligenti, et sagaci observatione non modo cogitationis instrumenta , sed paene omne eius artificium deprehenderetur? Quod si cui haec non ad veritatis regulam , sed hominis ornandi causa dicta esse videantur , nae ille in hisce litteris hospes est, ignoratque quam arcto nexu artes loquendi, et cogitandi inter se devinciantur, quamque amice sibi respondeant.

((XXI))

Saepe humanae indolis vitio quae in medio posita creduntur praetereuntes, rara, et singularia quaerimus, quae minus plerumque habent utilitatis: et illa, quae cum omnibus scire arbitramur, cum omnibus plane nescimus. Quamquam usu, et ipsa rerum experientia edocti plerique omnes iam fateantur nullos in scientiis futuros esse progressus, nisi Mathematicorum ritu verbis utamur, quae et notiones ipsas, et earum nexum referant accurate. Quod ipsum, si proprietati verborum nitida accesserit elegantia, sic facit ad celebra-

(XXII)

tem nominis comparandam, ac retinendam, nulla ut argumenti gravitas scriptis obsoletis pretium, atque auctoritatem queat conciliare. Jaceant in pulvere blattis, tineisque corro dendae chartae, in quibus cognitio num utilium suppellex, tum ordine perspicuo, tum styli tenore eidem respondente non splendeat. Hinc è maioribus nostris, quos in scientiis, ac disciplinis excolendis plurimum insudasse novimus, hi solum manibus eruditorum teruntur, hi ubivis gentium in deliciis habentur, qui vel ut Ludovicus Legionensis in omni

(XXIII)

prorsus dicendi genere, vel ut Melchior Canus dum Sacrae Theologiae artem primus scite communivit, verbis aequant argumenti gravitatem.

Quid? si praeclaris hisce, aliisque quamplurimis domesticis exemplis excitati, eodemque verae gloriae succensi desiderio, ipsi quaecumque postremis hisce temporibus in Scientiis, vel experiendo noviter sunt inventa, vel attentius considerando uberrime disserta, atque explicata colligentes, ea omnia nostrorum moribus, et institutis accomodata publici iuris fecissemus? Quantum inde

(XXIV)

rei litterariae simul et publicae accessisset aemolumentum ac splendoris! Primo enim non ut mercibus, sic etiam libris uteremur alienis: eo etiam ex capite non contemnendam pecuniae vim vel hostibus persaepe largiendo. Tum à dulci insanientis sapientiae veneno procul avocaretur Hispana iuventus, quae vix ab eo cavere poterit, si dum praeclara et miranda prosequitur recentiorum quorundam inventa, ipsorum scriptis utatur. Nullum fere apud illos est doctrinae genus, quo non pestis ista pervaserit.

((XXV))

Cum vero singula percensere haud vacet, ex rerum, quas metaphysicas vocant, tractatoribus petemus exemplum, unde reliqua liceat deliramenta coniectari. Nam ex quo ad rimandam nervorum etiam tenuissimarum originem, propagationem, et texturam, eorumque cum musculis nexum, artis corporum dissecandorum opem, et auxilium implorarunt, sibi visi sunt liquido conspexisse causas motionum corporis, tam in viribus exterioribus exercendis, quam in excitandis animi humani affectibus, perficiendisque intellectionibus, in

(XXVI)

quibus nihil nisi motum cogitant. Itaque ea natura, quae tot, ac tantas in se res mirabiles continet, tantam memoriam praeteritorum, futurorumque prudentiam, artes non minus usu, quam ingenio praeclaras, ipsas denique scientias, si novi isti sapientiae magistri audiendi erunt, in corporum impulsu, et attactu, ac Chemicis viribus omnis sita est. Non audacius, neque insolentius his Lucretius de religione pedibus subiecta gloriatur. Exitialissimus tamen error, quo pietatis, iustitiae, ac reliquarum virtutum fundamentum subvertitur, ni-

(XXVII)

hil commune habet cum exquisitissimis observationibus, quarum in arte medendi, in sanitate corporis tuenda, optimaque tenellae aetatis educandae, atque instituendae ratione, in omni denique vita permulti et magni possunt usus existere.

Praeclare igitur de studiosa iuventute mereretur ille, qui acriori, et integro iudicio praeditus, quidquid utile, ac salubre in hisce solertibus naturae indagatoribus invenitur, ab omni erroris faece expurgatum colligeret, sicque suis locis aptaret, ut Philosophia innocens, et

(XXVIII)

ab omni impietatis suspicione immu-
nis, liberior per Academias nos-
tras incederet, sin minus omnibus ab-
soluta numeris, saltem verarum cog-
nitionum ditior, et ad vitae commo-
ditates utilior. Quis hoc potius esse
neget, quam eos adire fontes, unde
veritas vix possit hauriri absque do-
lenda erroris permixtione? Periculo-
sum sane est eiusmodi exemplaria ab
adolescentibus tractari iudicii adhuc
labilis, et infirmi. Nescio quomodo
alacrior adolescentium aetas, si sibi,
quod non raro evenit, sapere videat-
tur, insolita, etsi perabsurda avide

(XXIX)

consecratur, et amplectitur.

Quidquod? Viri acrioris, et subacti iudicii, quibus verba dare haud facile est, nonnumquam imprudentes labuntur, et à qua multum abhorrent sententia, ad eandem, dum ex consueta lectione minus caute loquuntur, verbis accedere videntur? Nusquam auctor ero invidiae ullum in hominem conflandae: nonnulla tamen de gravissimis hisce quaestionibus à viris, qui easdem non delibasse, sed penitus hausisse credebantur, asserta memini, quae et non superstitiosorum aspernerentur aures.

(XXX)

Sed praestat obducere, quam refricare vulnera, quae numquam pietatis laesae nomine fuissent suscepta, si tantus extitisset gloriae amor, qui sua bene meditata in communem usum, ac lucem maluisset afferre, quam aliena transcribere, aut commendare.

Quamobrem sinite me vos, Patres amplissimi, quorum tanta est quolibet in litterarum, ac scientiarum genere doctrinae copia, quantam in multis saepe ostendistis et publicis, et privatis negotiis, quantamque ab his expectari fas est, qui hocce litterario pulvere maxime delectati, post-

(XXXI)

habitis reliquis omnibus muneribus, quae egregium solent animum sollicitare, in id semper toto pectore enixi estis, nihil ut cognitu dignum, nihil utile esset, atque praeclarum, sive noviter inventum, sive olim iam à sapientiae auctoribus, et quasi parentibus recte excogitatum, quo non ad vestram provinciam exornandam uteremini, praestantissima iuventutis nostrae ingenia sic excolendo, ut tempestive praeiacta semina suis aucta incrementis ad maturitatem pervenirent cum ipsis, tum universae reipublicae salutarem: sinite, in-

(XXXII)

quam, me hoc loco vos obsecrare,
ac deprecari, ne tantam hanc lucem
diu tam angusto locorum, ac tempo-
rum spatio circumseptam esse patia-
mini. Viva illa vox, quae in veritate
proponenda, ac commendanda tan-
tum habet virium, ac latentis ener-
giae, ut ad eam omnis aditus sine
illius sono aliquando interdictus, ac
praeclusus esse videatur, fugax est,
sicque momento temporis praeterit,
ut instar fulguris nullum sui vestigi-
um relinquat.

E coelo Socrates deduxisse dici-
tur Philosophiam: at ni optimos sor-

(XXXIII)

titus esset doctrinae suae haeredes, qui cum litteris mandassent ad hominum memoriam sempiternam, clarissimi viri ingenium, et exemplum simul cum extremo eius halitu evanissent. Disputationum aestu fervente, nonnulla prudentioribus quoque saepe excidunt, quae non excidisse vellent, quaeque subtiliori lima corrigerent, si quidquam ipsis de eodem argumento edisserendum esset, atque publicandum. Quemadmodum enim in omni vitae genere, sic et in re litteraria: qui in communi luce, ac omnium oculis versatur, consideratius

(XXXIV)

se gerit, nec tam apertum, et nudum
latus offert invidorum calumniis et
malevolentiae.

Quamquam eiusmodi voces sapi-
enti non sunt valde pertimescendae.
Illam, illam potius omnes reformi-
dare debemus, qua socordiae, et iner-
tiae non obscure insimulamur. De-
lenda itaque nobis haec nota est, quae
iampridem nomini nostro inhaeret.
Gloria, quam cum gravissima aucto-
ritate coniunctam maiores nostri no-
bis reliquerunt, non fumosis eorum-
dem imaginibus, non votis inanibus,
sed insigni virtutis ostentatione, et

(XXXV)

labore praeclarum quid in communem fructum afferente conservanda, atque amplificanda est.

Quae si nos cura sollicitos, atque intentos semper habere debet, eo praesertim tempore cum optima ac dilectissima Princeps de populorum salute, deque imperii maiestate, ac potentia anxia, qualem utrique congruat, instituendam vult studiorum nostrorum rationem. Quanta vero sapientia, ac humanitate plurima ea de re sancita commendentur, ipsa nullo exornante satis eloquuntur, ac praedicant. Nostra certe vota augusta Re-

(XXXVI)

gina praegressa est. Proprium id suae innocentiae, atque integritatis; et quod nemini invideat, ex intima Philosophia depromptam illarum legum notitiam, ad quas propugnandas, ac defendendas regnum inter homines natum, atque institutum est; et quod de optima sub aequissima Gubernatrice rei publicae administrandae ratione non solum nobis liberam disserendi potestatem reliquerit; verum etiam ad id praestandum gravissimis suis decretis paene compulerit. Parentis morem, et animum agnoscimus liberos non vi, et metu, sed honestatis, et

(XXXVII)

proprii ipsorum commodi ratione in officio retinere cupientis.

Nostrum iam est summa ope eniti, ut quas optimas scientias accolendas, nedum servandas Regina, Senatus, alterque Conventus se nobis tradituros significarunt, sic per nos edoceatur Hispana iuventus, ut cum ad rempublicam accesserit, egregios omnes possit eorum conatus secundare. Ita demum fiet, ut depulsis ignorantiae tenebris, et quibuslibet infestis opinionibus dissipatis, nihil obstet quominus apud summos aequae, et imos illae obtineant, atque praeava-

(XXXVIII)

leant artes, quae, dum homines honestis laboribus exercent, eosdem virtute, moribus, et numero auclant, omni etiam rerum affluentia, et copia, unde censetur, et crescit maiestas, et dignitas imperii: quod à rerum omnium parente, Deo Optimo Maximo, Reginae Elisabethae cum carissima sibi matre tam diuturnum, quam felix, faustumque speramus futurum.